

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію ГОЛШЕВСЬКОЇ Анастасії Валеріївни «Соціокультурні чинники формування політичної репутації в контексті демократичного розвитку українського суспільства», подану на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.03 – політична культура та ідеологія

Актуальність теми дисертаційної роботи обумовлена тим, що фундаментальними національними інтересами України наразі є розбудова демократичного українського суспільства в умовах нестабільності політичної ситуації, перманентної боротьби за владу груп непримиренних політичних еліт, які вважають внутрішні проблеми суспільства як підступи зловмисників і конкурентів, яких потрібно виявити або знешкодити, саме це негативно відображається на політичній репутації української держави в геополітичному просторі. Інша проблема, яка створює загрозу не лише для майбутнього української демократії, а й для існування самої держави, це – корупція, що проникла в усі сфери суспільного життя, а чесність, порядність, обов'язковість, професіоналізм уже не сприймаються як моральні орієнтири соціокультурного буття суспільства. Тому осмислення особливостей української ментальності, політичної культури суб'єктів політичного процесу є вкрай актуальним для досягнення політичної злагоди в суспільстві та при формуванні політичної репутації України на міжнародній арені.

Мета дисертації та дослідницькі завдання. Метою дисертаційного дослідження є виявлення та аналіз соціокультурних чинників формування політичної репутації суб'єктів політики в контексті демократичного розвитку українського суспільства.

Задля виконання цієї мети здійснено наступне:

проаналізовано наукові підходи до осмислення феномену репутації як частини сучасного політичного життя суспільства;

визначено понятійно-категоріальний апарат, методи дослідження та моделювання політичної репутації;

досліджено роль демократичних принципів політичної культури як базових засад формування репутації, зокрема довіри до суб'єктів політичної діяльності;

проаналізовано комунікативну природу політичної репутації, засади її створення і розвитку;

розкрито сутність та основні напрямки розвитку репутаційного менеджменту, зокрема ключові параметри формування медійної репутації суб'єктів політичної діяльності;

обґрунтовано значення репутаційних стратегій у контексті суспільної консолідації та демократичної взаємодії у сфері політичної діяльності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Обраний напрям дослідження відповідає Тематичному плану науково-дослідних робіт НПУ імені М. П. Драгоманова, науковий напрям «дослідження проблем гуманітарних наук». Дисертація виконувалася в межах комплексної наукової теми кафедри політичних наук «Проблеми політичної модернізації і трансформації: світовий досвід і українські реалії». Тема дисертації затверджена рішенням Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова від 30 січня 2014 року, протокол № 6.

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях та авторефераті. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження викладені автором у 9 наукових працях, з яких 4 статті опубліковані у фахових виданнях України з політичних наук, 1 стаття у фаховому зарубіжному виданні, включеному до міжнародних наукометричних баз, а також 4 публікації в матеріалах міжнародних і національних наукових конференціях. Усі публікації є одноосібними. У них повною мірою відображено всі розділи дисертації.

Структура дослідження логічна, обґрунтована й безпосередньо сприяє досягненню мети дослідження. Дисертантка демонструє обізнаність з науковими працями як зарубіжних, так і вітчизняних науковців щодо проблемних питань теми. Нею ретельно виокремлено коло питань, які уже піддавалися науковому осмисленню і тих, які вимагають (чи в подальшому вимагатимуть) уваги науковців.

Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, кожний із яких поділений на три підрозділи, висновків, а також списку використаних джерел (327 найменувань) та п'яти додатків. Загальний обсяг дисертації – 225 сторінок, з них основного тексту – 168 сторінок.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність, відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації. Основні завдання, поставлені для досягнення мети дисертаційного дослідження, відповідають темі і змісту роботи. Усі розділи роботи мають завершеність, внутрішню єдність та відповідають смислового змісту виокремлених підрозділів. Отримані результати дослідження співпадають із загальною метою і науковими завданнями.

У вступі відображено текстові елементи, що є обов'язковими для дисертаційних робіт кандидатського рівня: обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, розкрито методологічну базу, окреслено положення наукової новизни та практичного значення дисертаційної роботи.

Важливими елементами першого розділу є: дослідження теоретико-методологічних основ і концептуальних підходів до формування та управління політичною репутацією; аналіз вітчизняної та зарубіжної джерельно-документальної бази з питань загальної теорії і практики дослідження політичної репутації.

Другий розділ дисертації присвячений: дослідженню феномена репутації в системі політичних відносин в українському суспільстві;

питанням формування довіри до суб'єктів політичної діяльності; створенню комунікативних засад і розвитку політичної репутації.

Третій розділ дослідження має прикладне значення, розкриває складові репутаційного менеджменту в політичній сфері: медійної репутації суб'єктів політичної діяльності; політичної відповідальності та відповідності суспільним очікуванням; розвитку; розвитку репутаційних стратегій на принципах суспільної консолідації та демократичної взаємодії.

Слід зазначити, що вказуючи на необхідність розробки репутаційних стратегій високого рівня дисертантка у своєму дослідженні загострює увагу на інформаційному насильстві сучасних інформаційних технологій, які застосовуються нині в інформаційних операціях при веденні гібридних війн для маніпулювання свідомістю та поведінкою як окремих людей, так і суспільств в цілому. Отже, важливе практичне значення має бути відведено в репутаційному менеджменті сучасної України стратегіям поведіння в кризових ситуаціях.

Загалом робота сприймається як завершена наукова праця, сформульовані в дисертації основні положення, висновки та рекомендації викладені в доказовій формі. Розділи дисертації є змістовно насиченими, розкривають важливі аспекти обраної теми та мають розгорнуті висновки. Усі розділи і підрозділи роботи органічно взаємопов'язані та мають внутрішню логіку викладення матеріалу. У загальних висновках розкрито результати дисертаційного дослідження та окреслено авторське розуміння сутності заявленої теми. Це свідчить про належний рівень наукової компетенції та професійної кваліфікації дисертантки.

Слід також відмітити підготовлені дисертанткою додатки, які уточнюють, поглиблюють ті чи інші аспекти дослідження. Структура та зміст автореферату відповідає основним положенням дисертації.

Обґрунтованість отриманих у роботі результатів висновків і рекомендацій підтверджується коректним визначенням мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження; науковим опрацюванням вихідних теоретичних передумов; повнотою вирішення поставлених завдань, застосуванням різноманітних методів дослідження, аналізом широкої джерельної бази.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в комплексному осмисленні феномену політичної репутації, систематизації основних політико-культурних чинників її формування та функціонування в контексті демократичного розвитку українського суспільства. Серед отриманих наукових результатів заслуговують на увагу такі: вперше в *українській політичній науці* комплексно проаналізовано ціннісні параметри функціонування політичної репутації через систему парних категорій: «раціональність – емоційність», «довіра – віра», «оцінка – враження», «довготривалість – мінливість», «консолідованість – фрагментарність», «комунікативність – технологічність», «відкритість/популярність – популізм», а також авторське трактування

основних інструментальних складових сучасного репутаційного менеджменту; отримало подальшого розвитку розуміння особливостей та критеріїв формування політичної репутації через механізми розвитку корпоративної культури сучасних органів державної влади.

Теоретичне та практичне значення одержаних наукових результатів. В дисертаційній роботі представлено комплексний аналіз соціокультурних чинників, напрямів та інструментів формування політичної репутації, які можуть бути використані в наукових дослідженнях з проблем розробки репутаційних стратегій, зокрема в кризових ситуаціях.

У прикладному аспекті окремі положення дисертаційного дослідження можуть бути реалізовані на державному рівні при формуванні репутаційних стратегій кризового періоду. Практичні рекомендації зі створення політичної репутації також можуть бути використані політиками, політтехнологами, громадськими діячами та державними службовцями у своїй діяльності.

Крім цього, наукові результати дисертаційної роботи можуть бути реалізовані в підготовці освітніх та навчальних програм з політичних дисциплін.

Відзначаючи системність, цілісність і ґрунтовність дослідження Голішевської А.В., варто звернути увагу на **певні дискусійні питання, зауваження та рекомендації до тексту дисертації:**

1. У науковій новизні зазначено, що *вперше*:

- систематизовано основні теоретико-методологічні підходи до розуміння феномену політичної репутації як комплексного явища усвідомленої колективної оцінки зацікавленими групами поведінки, якостей і результатів діяльності суб'єкта політики, рівня очікувань і довіри до нього як у внутрішньому, так і зовнішньому інституційному середовищі, що має системний, кумулятивний характер і потребує інтеграції в загальну культуру та поведінку носія.

Проте в рукописі дисертації на *стор. 40* написано: «...на нашу думку, політична репутація – це усвідомлена колективна оцінка... і далі за текстом (див. вище). Тому доцільно було вказати, що це авторське визначення політичної репутації.

2. Певні сумніви викликають другий та четвертий пункти новизни, де мова йде, що *вперше*:

- визначено багатовимірний характер політичної репутації, яка, з одного боку, спрямована на підвищення значимості та накопичення соціального капіталу політичних акторів, а з іншого – об'єктивно сприяє консолідації суспільства, забезпеченню легітимності та ефективності функціонування політичних інститутів в умовах сучасного демократичного розвитку держави;

- увиразнено основні складові репутаційної моделі комунікації, що охоплюють діалогові форми інформування та взаємодії; комунікативну

компетентність і стиль спілкування; ідентифікацію суб'єкта з цільовими аудиторіями та стратегічний характер комунікативних заходів.

Наразі ми не маємо впевненості, що цими питаннями ніхто з науковців, навіть згаданих в дисертації, а тим більше не згаданих, не переймалися. Якщо мова йде про якийсь вузький аспект проблеми, то в рукописі доцільно було б, виділити це окремим пунктом авторської новизни, наприклад, запропонованої дисертанткою електоральної комунікативної піраміда, яка увиразнює питання для сучасної політичної науки і політичної практики (*рис. 2.6, стор. 114*), чи авторська структура комунікативної компетентності як структурний феномен, що складається з ціннісних, соціально-психологічних та когнітивних елементів комунікативної компетентності (*рис. 2.8, стор. 116*), або авторська схема соціокультурних складових комунікативної компетентності (*рис. 2.9, стор. 120*).

3. Щодо пункту новизни – «комплексно проаналізовано ціннісні параметри функціонування політичної репутації через систему парних категорій: «раціональність – емоційність»; «довіра – віра»; «оцінка – враження»; «довготривалість – мінливість»; «консолідованість – фрагментарність»; «комунікативність – технологічність»; «відкритість/популярність – популізм» - можна погодитися, але із зауваженням, що можливо такий комплексний аналіз вперше був зроблений в українській політичній науці, а не взагалі в науці.

4. До пункту новизни щодо авторського трактування основних інструментальних складових сучасного репутаційного менеджменту, які ґрунтуються на створенні комунікативної медіа-репутації, розвитку політичної відповідальності, суспільної консолідації та демократичних форм взаємодії в сфері політичної діяльності та антикризових стратегіях, зауважень немає.

5. Доцільно було б скорегувати назву підрозділу 1.3. «Методи вивчення та моделі управління політичною репутацією», - узгодити її з текстом матеріалу підрозділу, де увага концентрується на процесах, технологіях, підходах створення політичної репутації. З огляду на зміст висновку, в якому зазначено, що: «...репутація не є технологічним конструктом, вона – це складний політико-культурний феномен, управління яким має базуватися на когнітивно-ціннісних засадах» (*абзац 1, стор. 73*), тому один з варіантів назви підрозділу, можна було б викласти, як: «Процес створення та управління політичною репутацією».

Проте надані зауваження та пропозиції не применшують значимості наукових результатів, суттєво не впливають на зміст дисертаційного дослідження та його загального наукового рівня і мають характер побажань автору щодо його подальшої наукової діяльності.

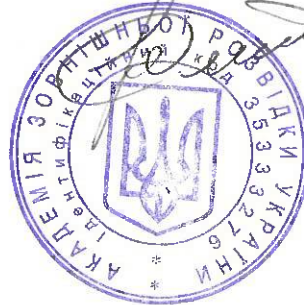
Загальний висновок. Аналіз дисертації та автореферату свідчить, що поставлена в дослідженні мета досягнута, дослідницькі завдання вирішені. Отримані результати мають практичне значення і можуть бути використані в науковій, педагогічній, аналітичній діяльності. Дисертація є

самостійною і завершеною працею, виконаною на належному науковому рівні, відповідає пп. 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою КМУ № 567 від 24.07.2013 р. (зі змінами) і вимогам, які висуваються до кандидатських дисертацій, та відповідають паспорту обраної спеціальності, а дисертантка Голішевська Анастасія Валеріївна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.03 – політична культура та ідеологія.

Офіційний опонент

Головний науковий співробітник Академії зовнішньої розвідки України, доктор політичних наук, професор, академік УАПН, заслужений діяч науки і техніки України

«15» березня 2021 року

Микола ДМИТРЕНКО